

धर्मस्थली गा.वि.स.का पुतुवार जातिको सांस्कृतिक अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र
संकाय अन्तर्गत नेपाली इतिहास, संस्कृति तथा पुरातत्व
विषयको स्नातकोत्तर उपाधिको आंशिक
परिपूर्तिका निमित्त प्रस्तुत

शोधपत्र

प्रस्तोता
अनिता तिमिल्सिना
परीक्षा क्रमाङ्क नं. २८३५२४

नेपाली इतिहास, संस्कृति तथा पुरातत्व केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय, कीर्तिपुर

२०७०

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
नेपाली इतिहास, संस्कृति तथा पुरातत्व केन्द्रीय विभाग
विभागीय प्रमुखको कार्यालय

कीर्तिपुर,
काठमाडौं, नेपाल ।

शोध निर्देशकको सिफारिस पत्र

श्री अनिता तिमिल्सिनाले मेरो निर्देशनमा त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्घाय अन्तर्गत नेपाली इतिहास, संस्कृति तथा पुरातत्व विषयको स्नातकोत्तर उपाधिको आंशिक परिपूर्तिका निमित्त “धर्मस्थली गा.वि.स.का पुतुवार जातिको सांस्कृतिक अध्ययन” शीर्षकमा यो शोधप्रबन्ध तयार गरेकी हुन् । म निजको कार्यबाट सन्तुष्ट छु । अतः प्रस्तुत शोधप्रबन्ध परीक्षण र मूल्याङ्कनका निमित्त सिफारिस गर्दछु ।

मिति : २०७०/११ /११

.....
(प्रेमध्वज लामा)
शिक्षण सहायक
शोध निर्देशक

कृतज्ञता ज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र संकाय नेपाली इतिहास संस्कृति तथा पुरातत्व विषयको द्वितीय वर्षको आंशिक आवश्यकता परिपूर्ति प्रयोजनको निमित्त तयार पारिएको हो । सर्वप्रथम शोधपत्र लेखनको निमित्त स्वीकृति प्रदान गर्नु हुने विभागीय प्रमुख प्रा. डा. धनबहादुर कुँवर प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु । प्रस्ताव लेखनको सुरुवात देखि नै आफ्नो अमूल्य सुझाव दिएर शोधपत्र लेखनको अन्त्य सम्म प्रेरणा दिनुहुने शोध निर्देशक श्री प्रेमध्वज लामा प्रति म कृतज्ञता सहित आभार व्यक्त गर्दछु । यसैगरी प्रेरणा दायी सुझावको लागि मेरा श्रद्धेय गुरुवर्गहरू प्रा. डा. वीणा पौड्याल, प्रा. डा. सावित्री मैनाली र सह-प्राध्यापक मदन कुमार रिमाल प्रति हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु । साथै विभागमा कार्यरत अन्य गुरुवर्ग प्रति पनि कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

स्थलगत अध्ययनको अवलोकनको क्रममा आफ्नो महत्वपूर्ण समय र सुझाव दिई निरन्तर सहयोग गर्नु हुने श्री सुशान्त पुतुवार, श्री रामबहादुर पुतुवार, श्री गेन्वो डंगोललाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । यस शोधकार्यको पूर्णताको लागि शुरुदेखि नै निरन्तर रूपमा हौसला प्रदान गर्नु हुने पुजनीय बुबा लक्ष्मणप्रसाद तिमिल्सिना र आमा विष्णुमैयाँ तिमिल्सिनाको वात्सल्यपूर्ण व्यवहारवाट अनुगृहित भएको छु ।

त्यस्तै गरी शोधपत्रको लेखनलाई सुरुवात गर्नु अघि आवश्यक सुझाव र सरसल्लाह दिएर मानसिक रूपमा तयार हुन अभिप्रेरित गर्नु हुने अग्रज दाजुहरू कर्णबहादुर महर्जन, कपिलदेव भट्ट सुशिल कुमार गौतम हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

यस शोधपत्र लेखनको सुरु देखि अन्त्य सम्म निरन्तर रूपमा हौसला दिदै शोध पत्रको अध्ययन अन्त्य गरी लेखन सम्पादनमा आफ्नो राय सहितको सुझाव दिएर उत्साहित गराई दिनु भएकोमा आदरणीय श्रीहरि थापाको अमूल्य योगदानको स्मरण नगरी रहन सकिदैन । कम्प्युटर प्राविधिक बहिनी भवानी शर्मालाई उनको सहयोगको लागि धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

अन्त्यमा, यस शोधपत्र तयार गर्ने क्रममा सहयोग गर्ने मित्रहरू अन्जु शाक्य र शान्ति सेर्मा, लगायत प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष रूपमा सहयोग गर्नुहुने सबै महानुभावहरू प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु ।

.....

अनिता तिमिल्सिना

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

नेपाली इतिहास, संस्कृति तथा पुरातत्व

केन्द्रीय विभाग, कीर्तिपुर ।

मिति: २०७०/११/२९

विषयसूची

	पृष्ठ
सिफारिस पत्र	
कृतज्ञता ज्ञापन	क
विषयसूची	ग
नक्सा	च

अध्याय - एक

परिचय खण्ड

१.१ अध्ययनको परिचय	१
१.२ समस्या कथन	२
१.३ शोधको उद्देश्य	२
१.४ अध्ययनको महत्व	३
१.५ पूर्व साहित्य समीक्षा	४
१.६ शोधकोक्षेत्र र सीमाङ्कन	७
१.७ शोध विधि	८
१.७.१ प्राथमिक स्रोतहरू	८
१.७.२ द्वितीयक स्रोतहरू	९

अध्याय- दुई

भौगोलिक परिचय तथा ऐतिहासिक परिचय

२.१ काठमाडौँ उपत्यकाको ऐतिहासिक परिचय	१०
२.२ धर्मस्थली गा. वि. स को भौगोलिक परिचय	१२
२.३ गा.वि.स.को नामकरण	१६

अध्याय - तीन

पुतुवार जातिको इतिहास

३.१ नेवार समुदायको परिचय	२०
--------------------------	----

३.२ पुतुवारको परिचय	२५
३.३ भाषा	२९
३.४ थर	३०
३.५ शारीरिक बनावट	३१

अध्याय -चार

पुतुवार जातिको सामाजिक र आर्थिक पक्ष

४.१ सामाजिक जीवन	३२
४.१.१ बसोवास र घरको बनावट	३२
४.१.२ पारिवारिक संरचना	३३
४.१.३ भेषभूषा र गरगहना	३४
४.१.४ खानपान र भाँडावर्तन	३५
४.१.५ शिक्षा	३६
४.१.६ स्वास्थ्य र सरसफाई	३७
४.१.७ समाजमा महिलाको अवस्था	३७
४.१.७ समाजमा अन्य जातिसँगको सम्बन्ध	३८
४.२ आर्थिक जनजीवन	३९
४.२.१ पेशा	३९
४.२.२ कृषि र पशुपालन	४१
४.२.३ भू-स्वामित्व स्थिति	४१

अध्याय - पाँच

पुतुवार जातिको सांस्कृतिक जीवन पद्धति

५.१ संस्कार	४३
५.१.१ धौवजि नकेगु (दही चिउरा खुवाउन जाने)	४३
५.१.२ जातकर्म (मचा वु व्यंकेगु)	४५
५.१.३ अन्नप्राशन, (मचा जँक्य)	४५
५.१.४ ब्रतबन्ध (क्यता पूजा)	४६
५.१.५ बेल विवाह (इही)	४७
५.१.६ गुफा राख्ने (बान्हा तयगु)	४७

५.१.७ विवाह	४८
५.१.८ बुढोजंकू (ज्याथः जंकू)	५१
५.१.९ अन्त्येष्टि (मृत्यु संस्कार)	५२
५.२. चाडपर्व	५५
५.२.१ सिठी	५५
५.२.२ गठे मंगल वा घण्टा कर्ण	५५
५.२.३ नागपञ्चमी	५५
५.२.४ जनै पूर्णिमा (व्यां जाःनकेगु)	५६
५.२.५ गाईजात्रा (साःय वनेगु)	५६
५.२.६ तीज	५७
५.२.७ इन्द्रजात्रा	५७
५.२.८ दशैं	५८
५.२.९ तिहार	५८
५.२.१० यमरी पूर्णिमा वा धान्य पूर्णिमा	५९
५.२.११ माघे संक्रान्ति	५९
५.२.१२ देवाली पूजा	५९
५.२.१३ महाशिव रात्री	६०
५.२.१४ घोडेजात्रा	६०
५.२.१४.१ मनोरञ्जन तथा बाजागाजा	६१

अध्याय - छ

उपसंहार

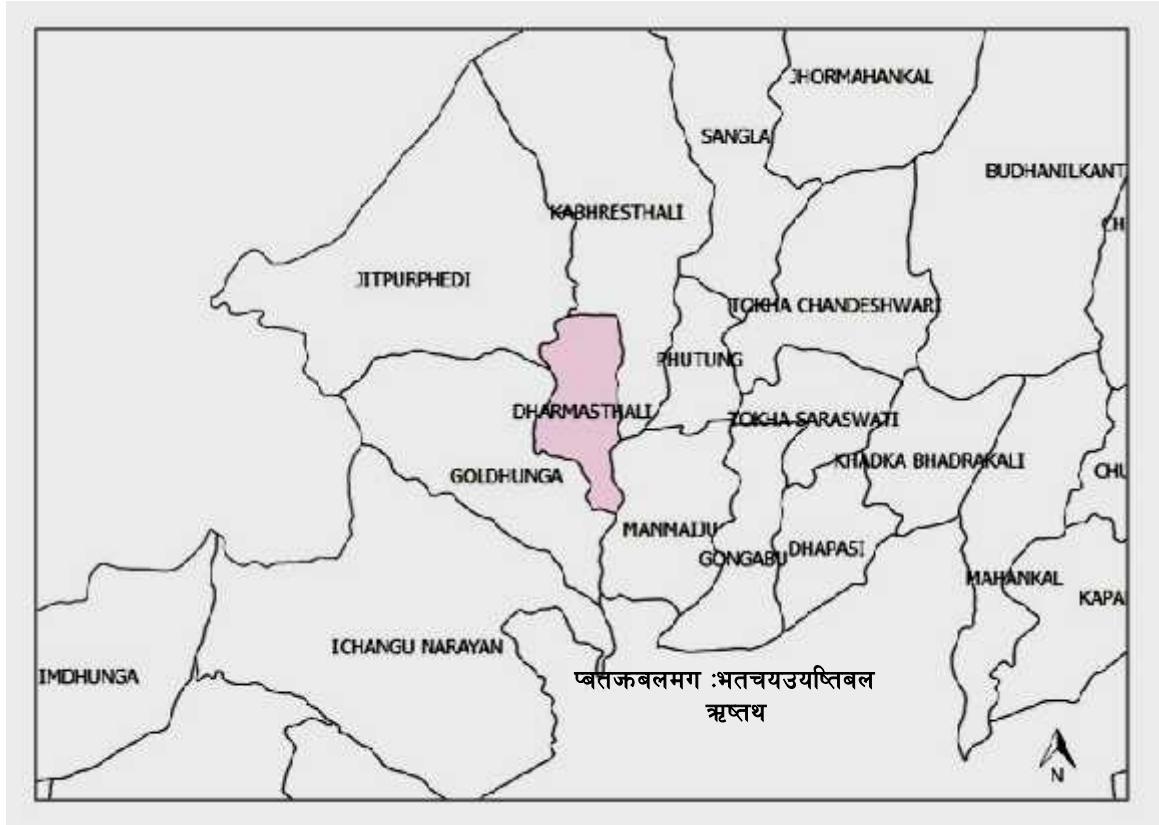
६.१ सारांश	६३
६.२ निष्कर्ष	६५
६.३ सुभावा	६७
परिशिष्ट खण्ड	६९
चित्रफलक	७६
सन्दर्भ सामग्री	८८

काठमाडौं जिल्लाको नक्सा

Courtesy: www.google.com.np/#q=map+of+kathmandu+district

धर्मस्थली गा.वि.स. को नक्सा

Courtesy: demo.via.net.np/epopinfo/vdcs/details/vdc/1803